

βλήθη πρὸς με μετὰ ψευδοῦς γαλήνης καὶ ἠρώτησε πῶς ἔχει ἡ γαλήνη τοῦ αὐτοκράτορος. Μετ' ὀλίγον οἱ χαρακτῆρες τοῦ ἐσκοποῦσθαι καὶ τεθεὶς πρὸ ἐμοῦ ὡς ἐξῆς μοι ὠμίλησε. « Ζητεῖτε τὸν πόλεμον; Ἔστω, θὰ τὸν ἔχητε. Κατέστρεψα τὸν Ρώσσοικόν στρατὸν εἰς Λοῦτσεν· κατετρόπωσα τοὺς Ρώσσους εἰς Λοῦτσεν· πολεῖτε νὰ ἔλθῃ καὶ ἡ σειρὰ ὑμῶν. Ὀρίζω τόπον συναντεύσεως τὴν Βιένναν. Οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἀδιόρθωτοι, τὰ μακροχρόνια τῆς πείρας δὲν τοῖς ἐμποιοῦσιν αἴσθησιν. Τρεῖς ἀνέκτησα τὸν αὐτοκράτορα Φραγκίσκον τὸν θρόνον του· τῷ ὑπεσχεθῆναι νὰ διατελῶ ἐν εἰρήνῃ μετ' αὐτοῦ, ἐφ' ὅσον ἤθελον ζῆ· ἐνυμνήθη τὴν θυγατέρα του· ἔλεγον τότε· διαπράττεις, Ναπολέων, ἀνοησίαν. Ἄλλ' ἔγεινε, θλίβομαι δι' αὐτὴν σήμερον. »

Τὸ προοίμιον τοῦτο συνετέλεσεν ὥστε νὰ κατανοήσω κάλλιον τὴν ὁπόσον ἡ θέσις μου ἦτο ἰσχυρὰ κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπιβίωσιν στιγμὴν, ἐθεώρησα ἐμαυτὸν ὡς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς πατριᾶς ὀλομελείας ἀπάσης. Νὰ τὸ εἶπω; Ὁ Ναπολέων μοι εἶπε μισρός. — « Ἡ εἰρήνη καὶ ὁ πόλεμος, ἀπῆντησα, εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τῆς ὑμετέρας Μεγαλειότητος. Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ κύριός μου ἔχει καθήκοντα νὰ ἐκπληρώσῃ, πρὸ τῶν ὁποίων ἐκτελεστέον ἐστὶν πᾶς ἄλλος λόγος. Ἡ τύχη τῆς Εὐρώπης, τὸ μέλλον τοῦ, τὸ ὑμέτερον, ταῦτα πάντα ἀφ' ὑμῶν ἐξαρτῶνται. Μετὰ τῶν πόθων τῆς Εὐρώπης καὶ τῶν ὑμετέρων ἐπιθυμιῶν ἐκτελεστέον ἔχει χάος. Ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκην εἰρήνης. Ὅπως ἐξασπασθῆ ἡ εἰρήνη αὕτη, δεόν νὰ ἐπιστρέψῃτε εἰς ὅρια τὰ ὁποῖα νὰ ἀπέδωσι πρὸς τὴν κοινὴν ἡσυχίαν ἢ νὰ καταβληθῆτε ἐν τῷ παρόντι. Σήμερον, εἴσθε ἔτι ἐν καιρῷ ὅπως συνάψῃτε τὴν εἰρήνην· ἄλλοτε, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ ἦνε λίαν ἄργά. Ὁ αὐτοκράτωρ καὶ κύριός μου δὲν ὀδηγεῖται εἰς τὰς πράξεις του ἢ ὑπὸ τῆς φωνῆς τῆς συνειδήσεώς του· εἰς ὑμᾶς νῦν ἀνήκει, Μεγαλειότατε, νὰ συμβουλευθῆτε τὴν ὑμέτεραν. »

— Καλῶς! τί λοιπὸν ζητοῦσι παρ' ἐμοῦ; μοι εἶπεν ἀποτόμως ὁ Ναπολέων. Ν' ἀτιμασθῶ; Οὐδέποτε! Ἡξέυρω ν' ἀποθάνω καὶ δὲν θὰ παρχωρήσω σπιθαμὴν γῆς. Οἱ ἡγεμόνες ὑμῶν, γεν-